

บทที่ 3

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์

1. ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นได้เพราะการใช้เงินตราต่างประเทศในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทำหน้าที่แลกเปลี่ยนที่แลกเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่งไปยังอีกสกุลหนึ่ง ผู้ขายเงินตราต่างประเทศอาจเป็นกลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่มีความประสงค์จะเปลี่ยนเงินตราเงินตราที่มีอยู่ให้เป็นเงินสกุลของตนหรือเงินตราสกุลอื่น ส่วนผู้ซื้อเงินตราต่างประเทศเป็นผู้มีหนี้สินหรือภาระผูกพันที่ต้องใช้เงินตราต่างประเทศในการชำระหนี้

1.1 หน้าที่ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

หน้าที่ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยทั่วไปมี 3 ประการคือ หน้าที่ในการโอนอำนาจซื้อ หน้าที่ในการให้เครดิต และหน้าที่ในการลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

1. การโอนอำนาจซื้อ (Transfer of Purchasing Power)

การดำเนินกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศ ผู้ส่งออกสินค้าเมื่อได้รับเงินตราต่างประเทศเข้ามาก็จะนำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลของตนเพื่อนำไปใช้จ่ายในประเทศ ในทำนองเดียวกันผู้ผู้ส่งสินค้าเข้า นำเงินสกุลของตนเองไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระหนี้ค่านำสินค้าเข้าความสัมพันธ์ทางด้านเงินตราและการค้าระหว่างประเทศ ทำให้มีการซื้อขายเงินตราเกิดขึ้น การดำเนินการซื้อขายเงินตรานี้กระทำผ่านสถาบันการเงินที่เราเรียกว่า ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สำหรับเครื่องมือในการโอนอำนาจซื้อประกอบด้วย การโอนเงินทางโทรเลข การโอนเงินทางไปรษณีย์ คราฟต์ ตัวแลกเปลี่ยนที่ต้องจ่ายเมื่อเห็น หรือตัวแลกเปลี่ยนที่ต้องจ่ายตามกำหนดเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ในปัจจุบันวิทยาการอิเล็กทรอนิกส์ก้าวหน้ามากสามารถโอนเงินผ่านระบบ SWIFT (Society for World Wide Interbank Financial Telecommunication)

เมื่อมีการชำระเงินหรือรับเงินตามเครื่องมือในการโอนอำนาจซื้อดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีเงินจำนวนหนึ่งไหลออกนอกประเทศ และขณะเดียวกันก็มีเงินอีกจำนวนหนึ่งไหลเข้ามาในประเทศ ทำให้เกิดการหักลบบัญชีกันขึ้น การหักลบบัญชีอาจเกิดขึ้นหลายทางพร้อมแทนที่จะมีเพียงสองทาง กล่าวคือ เมื่อประเทศหนึ่งได้รับเงินตราต่างประเทศจากรายได้ในการส่งออกออกไปยังประเทศอื่นก็สามารถชำระค่านำเข้าจากอีกประเทศหนึ่งด้วยเงินตราต่างประเทศที่มีอยู่

ได้โดยไม่ต้องนำเงินตราสกุลดังกล่าวไปแลกเปลี่ยนกันก่อน การชำระด้วยวิธีนี้สามารถทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้นและมีอำนาจซื้อได้หลายทาง

2. หน้าที่ในการให้เครดิต (Credit Function)

หน้าที่ในการจัดหาเครดิตให้แก่การค้าระหว่างประเทศ ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่การทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้สินเชื่อค่าสินค้าในระหว่างทางที่กำลังอยู่ระหว่างผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ผู้ส่งออกสินค้าต้องการเครดิตเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อทำการส่งออก ส่วนผู้ส่งสินค้าต้องการเครดิตในระหว่างที่ยังขายสินค้าให้ผู้บริโภคไม่ได้ นอกจากนี้ ความต้องการเครดิตยังเกิดขึ้นอีกในระหว่างที่สินค้ากำลังเดินทางจากผู้ส่งออกไปยังผู้ส่งเข้า หากผู้ส่งสินค้าชำระเงินเป็นเงินสดทันที หมายความว่า ผู้ส่งสินค้าใช้เงินของตนเอง หรือเครดิตจากธนาคารพาณิชย์ชำระค่าสินค้านำเข้านั้น หรือถ้าหากผู้ส่งออกสินค้าถือตัวแลกเปลี่ยนที่มีกำหนดเวลาเป็นหลักประกัน หรือให้มีการเปิดบัญชีสินเชื่อ (Open Account หรือ Open Bank Credit) แก่ผู้ซื้อ แสดงว่า ผู้ส่งออกเป็นผู้ให้เครดิตค่าสินค้าขาออก

การเลือกให้เครดิตแก่สินค้าที่กำลังเดินทางระหว่างประเทศนั้น มีปัจจัยช่วยตัดสินใจ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราซื้อลดตัวเงินในประเทศที่เกี่ยวข้องและความเสี่ยงในการถือเงินสกุลต่างประเทศ

ในกรณีที่ไม่มีใครเต็มใจที่จะเสี่ยงด้วยการซื้อเงินตราต่างประเทศ ผู้ส่งสินค้าเข้าจะต้องเป็นผู้ให้เครดิตสินค้านั้น กล่าวคือ ผู้ส่งสินค้าออกจะทำการขายลดตัวเงินให้กับธนาคารของตนทันทีที่ได้รับตัว ธนาคารผู้ซื้อลดตัวเงินจะทำการขายลดตัวเงินนั้นทันทีในตลาดเงินของประเทศผู้ส่งเข้า แล้วนำเงินตราต่างประเทศนั้นไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลของตน ส่วนผู้รับช่วงซื้อลดไว้จะนำตัวเงินนั้นไปขึ้นเงินสดกับธนาคารผู้ส่งเข้าเมื่อตัวเงินครบกำหนด นอกจากนี้อัตราซื้อลดตัวแลกเปลี่ยนในตลาดเงินตราต่างประเทศยังต่ำ ย่อมเป็นเครื่องจูงให้ผู้ส่งสินค้าออกของประเทศอื่นนำตัวแลกเปลี่ยนไปขายลดในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศนั้น

ปัจจุบันหน้าที่การให้เครดิตในระหว่างการค้าของตลาดการเงินระหว่างประเทศได้ลดน้อยลงมาก เนื่องจากส่วนหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศมักใช้ตัวเงินที่จ่ายทันที เมื่อเห็นเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการถือเงินตราต่างประเทศ

3. หน้าที่การลดความเสี่ยง (Hedging Function)

หากมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนไว้ตายตัวโดยไม่มีการควบคุมการปริวรรตเงินตรา นักธุรกิจอาจใช้เงินสกุลใดก็ได้โดยไม่ต้องมีการเสี่ยงภัยและจะมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันโดยไม่มีการเสียผลประโยชน์ แต่อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ผู้มีสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นเงินสกุลต่างประเทศย่อมมีความเสี่ยงที่จะขาดทุน ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

สามารถที่จะช่วยป้องกันความเสี่ยงนี้ได้ ด้วยการให้ความสะดวกในการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น ผู้ที่จะได้รับชำระเงินตราต่างประเทศในอนาคตสามารถป้องกันความเสี่ยงอันเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนลดต่ำลง ด้วยการทำสัญญาจะขายเงินตราต่างประเทศที่จะได้รับนั้น เพื่อแลกเอาเงินตราสกุลของตนในวันหนึ่งข้างหน้า ด้วยอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้ตายตัวหากเมื่อครบกำหนดจ่ายเงิน อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงจะผันผวนไปมากน้อยเท่าใด อัตราที่ใช้ตามสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าคงเป็นไปตามสัญญาเดิมทุกประการ

ธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินกิจการทางด้านเงินตราต่างประเทศ สามารถควบคุมข้อผูกมัดต่างๆ ด้วยวิธีการทำ Swap Operation ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ขายเงินตราต่างประเทศที่เข้ามาและยังไม่จำเป็นต้องใช้ในขณะนั้นทันทีในตลาด การซื้อขายเงินตราต่างประเทศจำนวนเดียวกันนั้นล่วงหน้าในวันหนึ่งวันใดที่จะต้องส่งมอบเงินตราต่างประเทศนั้นคืนไป หรือในกรณีที่ทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศจำนวนไว้ล่วงหน้า อาจทำสัญญาขายล่วงหน้าเงินจำนวนนี้อีกต่อหนึ่งก็ได้ เป็นวิธีที่นิยมกันมากเพื่อหลีกเลี่ยงเสี่ยงผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อครบกำหนดซื้อหรือส่งมอบเงินจำนวนดังกล่าว

1.2 องค์ประกอบของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

1. ผู้มีบทบาทสำคัญในตลาด มีอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทนายหน้าค้าเงิน (Broker) หน่วยธุรกิจร้านค้าทั่วไป และธนาคารกลาง โดยที่

- ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเงินตราต่างประเทศ ผลตอบแทนของธนาคารในฐานะเป็นตัวกลาง คือผลกำไรที่เกิดจากความแตกต่างของอัตราเสนอซื้อ (bid) กับอัตราเสนอขาย (offer) นอกจากนี้ กรณีที่มีปริมาณการเสนอซื้อและเสนอขายแก่ลูกค้าของตนมีปริมาณไม่เท่ากันจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีระดับเงินตราต่างประเทศไม่สมดุล ธนาคารจำเป็นต้องมีการติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารอื่น หรือธนาคารกลาง เพื่อให้ฐานะเงินตราต่างประเทศอยู่ในระดับสมดุล สรุปได้ว่าธนาคารพาณิชย์เข้ามามีบทบาทสำคัญ 3 ประการคือ

- ก. เพื่อให้บริการที่ดีแก่ลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- ข. เพื่อบริหารฐานะเงินตราต่างประเทศของตนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า
- ค. ธนาคารมีรายได้ในรูปแบบของค่าธรรมเนียม ผลต่างของอัตราซื้อและอัตราเสนอขายเงินตราต่างประเทศ

- บริษัทนายหน้าค้าเงิน มีฐานะเป็นตัวกลางในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดระหว่างธนาคาร โดยทำหน้าที่เป็นผู้ค้าส่งเงิน (Wholesaler) ซึ่งจะคอยเป็นตัวกลางติดต่อกับธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทข้ามชาติต่างๆ โดยตรง สำหรับผลตอบแทนที่ได้รับคือค่าธรรมเนียม ซึ่งกำหนดอัตราตามปริมาณซื้อขายและจะแตกต่างกันไปตามแต่ละตลาด

- หน่วยธุรกิจและลูกค้าทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก นักลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และกลุ่มนักเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นต้น ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความจำเป็นต่อหน่วยธุรกิจกลุ่มนี้มาก เพราะเงินตราแต่ละสกุลได้ใช้อย่างจำกัดในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น และเพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนอีกด้วย

- ธนาคารกลางและหน่วยงานรัฐบาล เช่น กระทรวงการคลังมีบทบาทในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในการควบคุมดูแล จัดหาหรือกักเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพื่อสร้างผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลของตนมิให้มีการเข้ามาแสวงผลประโยชน์ และควบคุมตลาดและอัตราแลกเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนรวมของประเทศชาติ

2. วิธีการซื้อขายในตลาด จำแนกได้ 3 วิธีคือ การซื้อขายทันที การซื้อขายล่วงหน้า การซื้อขายเงินตราทั้งสองสกุลพร้อมๆ กัน โดยที่

- การซื้อขายทันที (Spot Transaction) เป็นการซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่มีการส่งมอบในวันที่มีการทำสัญญา หรือภายในระยะเวลา 2 วันทำการ เป็นการให้ผู้ซื้อและผู้ขายมีเวลาเตรียมตัวเพื่อรับและจ่ายเงิน และเพื่อขจัดปัญหาที่แต่ละประเทศมีเวลาไม่ตรงกัน สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ธนาคารพาณิชย์จะประกาศอัตราแลกเปลี่ยนเป็นรายวัน การซื้อขายประเภทนี้เป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดและง่ายที่สุด ตลาดที่ทำการซื้อขายทันทีเรียกว่า ตลาดซื้อขายทันที (Spot Market) และอัตราที่กำหนดในการซื้อขายทันที เรียกว่า อัตราแลกเปลี่ยนทันที (Spot Rate)

- การซื้อขายล่วงหน้า (Forward Transaction) เป็นการทำสัญญาซื้อขายเงินตราที่มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนไว้แน่นอนในวันทำสัญญา แต่การส่งมอบเงินจะเกิดเมื่อครบกำหนดในสัญญา ระยะเวลาล่วงหน้าอาจจะเป็น 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน หรือมากกว่านั้นตามแต่ผู้ซื้อจะตกลงกัน ตลาดที่ทำการซื้อขายล่วงหน้าเรียกว่า ตลาดล่วงหน้า (Forward Market) อัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดในการซื้อขายล่วงหน้าเรียกว่า Forward Rate และสัญญาที่กระทำขึ้นเพื่อว่าเป็นข้อผูกพันในการส่งมอบเงินตราเรียกว่า Forward Contract

- การซื้อและขายเงินตราพร้อมๆ กัน (Swap Transaction) เป็นการเสนอซื้อและขายเงินตราต่างประเทศพร้อมๆ กัน แต่ระยะเวลาส่งมอบต่างกัน โดยอาจจะเป็นการเสนอซื้อทันทีและ

เสนอขายล่วงหน้า หรือเสนอซื้อล่วงหน้าแล้วเสนอขายล่วงหน้าด้วย หรือเสนอขายทันที แล้วเสนอขายล่วงหน้า หรือเสนอซื้อล่วงหน้าแล้วเสนอขายล่วงหน้าด้วย หรือเสนอขายทันที แล้วเสนอขายล่วงหน้า เป็นต้น การทำ Swap Transaction ทุกครั้งไม่มีผลทำให้ฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิ (Net Exchange Position) เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปริมาณการซื้อขายเงินตราทันทีจะถูก covered โดยปริมาณการซื้อขายเงินตราในตลาดล่วงหน้าตามลำดับ สำหรับ Swap Rate ไม่ใช่เป็นอัตราแลกเปลี่ยนโดยตรง แต่เป็นจำนวนบวกหรือลบจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ผู้ทำการค้าเงินนำมาคิดตัดสินใจว่าจะทำการซื้อหรือขายเงินตรา

1.3 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว

ในช่วงปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันขึ้นเป็นครั้งแรก เกิดภาวะเงินเฟ้อโดยทั่วไป ภาวะเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ถดถอยลง เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองประเทศกำลังพัฒนาประสบกับปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน เพราะต้องนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งการเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศต่างๆ ไม่สามารถกลับไปใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ต้องใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวหรือเปลี่ยนแปลงได้ การปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวนี้ สามารถกระทำได้ 3 ลักษณะคือ

1. อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวโดยอิสระ (Independent Floats Exchange Rate) ระบบนี้ประเทศเจ้าของเงินจะปล่อยให้ค่าของสกุลเงินตราของตนลอยตัวได้โดยอิสระ ไม่ผูกค่าเสมอภาคไว้ตายตัวกับเงินสกุลหลักหรือสินทรัพย์ที่มีค่ามาตรฐานอื่นๆ การปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะคือ

ก. การลอยตัวโดยเสรี (Free or Clean Floats) การลอยตัวแบบนี้จะปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาลของประเทศนั้นๆ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะปรับตัวเข้าสู่สมดุลโดยกลไกของตลาดการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลไม่ต้องสะสมเงินทุนสำรองไว้เป็นจำนวนมาก

ข. การลอยตัวภายใต้การควบคุม (Managed or Dirty Floats) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบนี้จะไม่เป็นไปตามกลไกของตลาดเงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพ เช่น เมื่อประเทศมีดุลการชำระเงินเกินดุล ปริมาณเงินตราต่างประเทศจะมีมาก ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนลดต่ำลง รัฐบาลก็จะเข้าไปซื้อเงินตราต่างประเทศเก็บไว้เท่ากับเป็นการเพิ่มอุปสงค์เงินตราต่างประเทศและลดอุปทานในเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็จะสูงขึ้น ในทางตรงข้าม ถ้าประเทศมีดุลการชำระเงินขาดดุล

ปริมาณเงินตราต่างประเทศมีน้อย ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสูงขึ้น รัฐบาลก็จะนำเงินตราต่างประเทศออกมาขายเท่ากับว่าเป็นการเพิ่มอุปทานของเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนก็จะลดต่ำลง

2. อัตราแลกเปลี่ยนที่ลอยตัวร่วมกัน (Joint or Group Floating Rate) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบนี้เป็นการลอยตัวภายใต้การแทรกแซงร่วมกันของประเทศที่มีข้อตกลงร่วมกัน เช่น ประเทศสมาชิกของประเทศประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรป (EEC)

2. ตลาดหลักทรัพย์

2.1 ประวัติการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์

ในสมัยโบราณพ่อค้า โดยเฉพาะผู้ที่ค้าขายกับต่างประเทศ จะมาพบกัน ณ สถานที่กำหนดเพื่ออำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีเงินก็ให้ผู้ที่ต้องการกู้ได้กู้ยืม โดยมีเอกสารการกู้ยืมเป็นหลักฐาน เช่น ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 พ่อค้าจากเมืองเจนัวและกรุงเวนิส ต่างมีที่พบปะในประเทศเบลเยียม ที่บริเวณลานหน้าของคหบดีชื่อยาน Vander Buerse และด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของคำว่า Bourse ซึ่งใช้แทนคำว่าตลาดหุ้น (Stock Exchange) ในยุโรปหรือที่เรียกกันว่าตลาดหลักทรัพย์ในปัจจุบัน

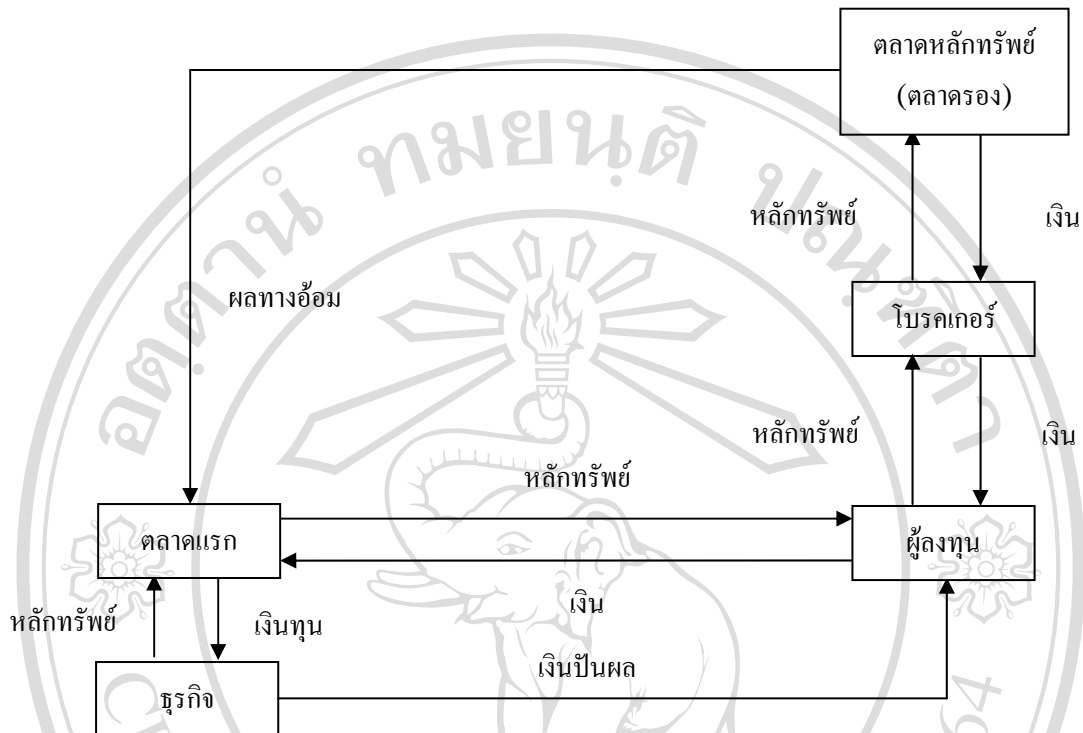
ตลาดหลักทรัพย์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก คือ Paris Bourse ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1681 หรือกว่า 850 ปีมาแล้ว แต่ไม่ใช่เป็นการซื้อขายในตลาดหุ้นอย่างแท้จริง แต่เป็นการซื้อขายเอกสารหนี้สินอื่น ๆ รวมถึงสินค้าด้วย ส่วนตลาดหลักทรัพย์ที่ทำธุรกิจอย่างจริงจังในลักษณะของตลาดหุ้นได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ในกรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเริ่มทำธุรกิจในปี พ.ศ. 2145 แต่กว่าตลาดหลักทรัพย์ของอัมสเตอร์ดัมจะพัฒนาเป็นตลาดที่เข้มแข็งก็ได้ใช้เวลาประมาณร้อยปี

2.2 องค์ประกอบของตลาดหลักทรัพย์

การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์จะมีองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่าง โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 แสดงได้ดังรูป 2.1 ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) ตลาดหลักทรัพย์
- 2) บริษัทสมาชิกหรือบริษัทนายหน้า
- 3) หลักทรัพย์
- 4) ผู้ลงทุน

รูปที่ 3.1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในตลาดหลักทรัพย์

จากรูปที่ 3.1 จะพบว่าตลาดหลักทรัพย์จำแนกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ ตลาดแรกซึ่งเป็นตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ออกใหม่ กล่าวคือ เมื่อธุรกิจมีความประสงค์จะหาเงินทุนหรือระดมเงินทุนจากประชาชน ธุรกิจนั้นจะนำหลักทรัพย์ใหม่มาจำหน่ายในตลาดแรก เมื่อผู้ลงทุนมาซื้อและจ่ายเงินให้แก่ธุรกิจผู้ออกหลักทรัพย์ก็จะได้รับหลักทรัพย์ไว้ในครอบครอง ส่วนเงินทุนจะไหลไปสู่ธุรกิจผู้ออกหลักทรัพย์นั้น ธุรกิจก็จะนำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจพร้อมกับจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ลงทุน อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ลงทุนได้รับหลักทรัพย์ดังกล่าวมาแล้ว ถ้ามีความต้องการเงินทุนคืนก็สามารถจะนำหลักทรัพย์ดังกล่าวไปขายให้กับผู้สนใจในตลาดรอง แต่การขายจะต้องทำผ่านบริษัทสมาชิกหรือบริษัทนายหน้าเท่านั้น โดยบริษัทสมาชิกจะได้รับค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียม (Commission) เป็นการตอบแทน เงินที่ผู้ลงทุนได้รับจากการขายหลักทรัพย์จะเท่ากับราคาที่ได้หักค่าธรรมเนียม ซึ่งถ้าได้มากกว่าต้นทุนของหลักทรัพย์ก็จะเกิดกำไร แต่ถ้าได้ต่ำกว่าก็จะขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์ สำหรับตลาดรองเมื่อมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ขายก็จะมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ซื้อ เงินที่จ่ายค่าซื้อก็จะเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุน ซึ่งรูปแบบการซื้อขายในตลาดรองก็จะเป็นวัฏจักรวนเวียนอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา ถ้าหลักทรัพย์นั้นมีความคล่องตัวมากก็จะทำให้ธุรกิจที่

เป็นผู้ออกหลักทรัพย์นั้นๆ เกิดความคล่องตัวในการจัดหาเงินทุนและสามารถที่จะออกหลักทรัพย์เพิ่มเติมได้อีกถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนอีก

3. ประโยชน์ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์ต่างก็มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจมากมายหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้เป็นหลักใหญ่ๆ ได้แก่

1. ทำให้ประเทศประสบความสำเร็จทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะตลาดทั้งสองเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินออมไปสู่กิจการต่างๆ ด้านลงทุน ที่ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและการบริการ การจ้างงานและรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากขึ้น ทั้งในภาครัฐและเอกชน และในที่สุดประเทศก็จะได้รับการพัฒนามากขึ้น

2. การจัดสรรทรัพยากรการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีทำให้มีเงินไหลเวียนมาจากประเทศที่มีเงินเหลือใช้ชั่วคราว ไปสู่ประเทศที่ต้องการใช้เงิน ทำให้เงินหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยอาจจะอยู่ในรูปของการให้กู้ยืมหรือการลงทุน โดยที่การเคลื่อนย้ายเงินและการลงทุนระหว่างประเทศหรือการลงทุนข้ามชาติ โดยปกติเงินทุนจะไหลไปสู่การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนดี ทั้งที่อยู่ในรูปแบบของดอกเบี้ย รายได้หรือผลกำไร ทำให้เกิดการใช้จ่ายเงินและการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทำให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น เมื่อตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราและตลาดหลักทรัพย์ก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้และมีความเป็นอยู่ดีขึ้น